

Bogoslovska kronika.

† Otac Ivan Marković. Dne 22. listopada o. g. umro je u Sinju vrsni bogoslovski pisac, o. Ivan Marković u 71. godini svoga života. Već u ranoj mladosti pokazao je osobito nagnuće k nauci. Prve nauke kao i gimnaziju svršio je u Sinju u tamošnjem franjevačkom samostanu, gdje je takogjer obukao redovničku haljinu. Otkako je stupio u red pa do svoje smrti, posvetio se sasama znanosti. Segvić zato za njega kaže: „... težnja za naukom gonila ga je u samoću, te je malo s kim općio, uvijek s knjigom u ruci osjećao je jednu ambiciju, proslavit se znanstvenim radom i koristiti svojoj otačbini i vjeri svojoj.“ I zaista je o. Ivan Marković napisao lijepih znanstvenih stvari, a pisao je hrvatski i talijanski. Poznato je njegovo veliko djelo: „Cezarizam i bizantinstvo“ u dvije sveske, zatim „Gli Slavi ed i papi“ takogjer u 2 sveske, koje je djelo izašlo i u hrvatskom prijevodu. Napisao je oveću knjigu o epiklezi „o euharistiji s osobitim obzirom na epiklezu“, a o primatu dvije knjige: „Leo Veliki i Grgur Veliki o prvenstvu svoje stolice“ i „Papino poglavarstvo.“ Od talijanskih mu je djelo znamenito: Le parochie francescane in Dalmazia, gdje brani prava svoga reda na župe u Dalmaciji. Od manjih djela valja osobito napomenuti prijevod izabranih „Poslanica sv. Jeronima“ (2 sveske). Suragjivao je takogjer kod „Kat. Dalmacije“, „Kat. Lista“, gdje je izašla njegova znamenita polemika sa Solovjevom, Frankijem i sadanjim vladikom Milašem. Za znanstveni njegov rad nagradio ga je Leon XIII. poslav mu vrlo laskavo pismo i diplomu počasnoga doktora. Tako smo opet iz-

gubili na našem slabo obragjenom teološkom polju marnoga i vrsnoga radnika, koji se je specijalno bavio i istočnom teologijom. Neka nam Otac Marković bude primjerom i uzorom u našem teološkom radu.

E. L.

Papine najnovije odredbe i „sentire cum ecclesia.“ Riječ: sentire cum ecclesia (misлити i osjećati s crkvom) je danas od velike važnosti, gdje se svaka odredba sv. Oca sa strane liberalne i protucrkvene štampe na najgori način kritizuje.

Sv. Otac stavio je cijeli svoj program u riječi sv. Pavla: omnia instaurare in Christo. Taj program ostvariti životna je zadaća sv. Oca. U tu nakanu on neumorno radi, moli, izdaje enciklike i odredbe, koje, ako se pravo shvate i točno izvršuju, mogu najkorisnije obnoviti crkvu i njene članove. U tu svrhu izdao je sv. Otac pismo Sillonu, odredbu o svakidanjoj sv. pričesti, o dobi onih, koji pristupljaju prvi put k stolu Gospodnjem, o uklanjanju župnika, o sredstvima protiv modernizma.

Protucrkvena kritika papinih odredbi i u katol. krugovima često loše djeluje, te oni bez dužnog štovanja znadu ustati proti takim odredbama. I u nje ulazi onaj duh, koji je svojina protivnika papinskih. Stoga moramo da si budemo uvijek svijesni, da papine odredbe — prem nisu nepogrešive — ima svaki katolik primiti sa štovanjem te ih prema okolnostima savjesno izvršivati, jer te odredbe potječu od Kristova Namjesnika. Ili zar možemo držati, da će sv. Otac izdati kaku naredbu, za koju znade, da će se širom svijeta raširiti, da će prijatelji i neprijatelji o

njoj govoriti i suditi, a da nije prije cijele sate i dane o njoj razmišljao? Ili zar smo si svijesni, da su nam crkvene, dušobrižničke itd. prilike cijele crkve bolje poznate, nego njemu, kojega je duh sveti postavio na uzvišeno mjesto, s kojega Crkvu mirnim i bistrim pogledom gleda. S toga nemojmo na brzo osuditi s protucrkvenom štampom papine odredbe, koje su svakako na korist cijele crkve. A ako nam i take odredbe više puta nisu odmah jasne, nemojmo ih osuđivati ili zar smo zbilja kod svake papine odredbe uvjereni, da smo potpunoma shvatili i razumjeli u cijeloj svojoj dubini i važnosti visoke intencije sv. Oca. Zgodno opaža M. Giessen, kad kaže: budimo si svijesni da nismo u stanju odmah u jutro kod kave, kad čitamo u novinama kakovu crkv. vijest, stvoriti si o njoj gotov sud i na večer kod stola govoriti kao da nam je potpunoma poznata. (Allg. Rundschau 1910. str. 677.).

E. L.

Dvije enciklike i Protestanti. Komu nije poznata žestoka bura, koja se nedavno razmahala u Njemačkoj pa i ponešto u drugim državama povodom enciklike „Editae saepe“ pape Pija X. Proti njoj se digla sva štampa protestantska, digli se njihovi zastupnici, digli se liberalci i naprednjaci svih vrsta. Tuže i osuguju sv. Oca Pija X., da je tobož nesnošljiv i žestok, da je uvrijedio i pogrdio protestante, a tako isto njihove vladare, da je ugrozio mir i slogu njemačkih podanika. A i neki kratkovidni katolici drže, da je ovoj velikoj galami doista dala povoda žestina i „netaktičnost“ sv. Oca i njegovih užih savjetnika. Da je na rimskom prijestolju, govore oni, veliki genij i diplomat Lav XIII., ne bi do toga došlo, jer je bio obziran i okretan, susretljiv i dalekovidan! — Čudno li je ovakovo pisanje! Kako površno i lakoumno sude toli ozbiljne događaje! Nema tomu ni četrnaest godina, da se je baš pod Lavom XIII. s istog razloga sasvim slična pobuna bila podigla. God. 1897. prigodom tristo-godišnjice blaženog Kanizija, velikog apoštola u Njemačkoj, izdao je Lav XIII. okružnicu „Militantis Ecclesiae“. U njoj ističe vrline i rad velikog sveca, a usput, baš kao Pijo X. pri četiristogodišnjici

sv. Karla Boromejskog, opisuje ondašnje tužno stanje i meće laži-reformatorima za uzor velikog sveca i obnovitelja. Riječi, koje se nalaze kod Pija X., i koje su služile izlikom strastvenoj agitaciji, nalaze se ne iste ali sasvim slične i kod umnog i velikog Lava XIII. Da čitatelji uvide način pisanja jednog i drugog pape, donijet ćemo ovdje nekoliko izreka iz rečenih dviju enciklika.

Pijo X. (enc. „Editae saepe“) piše: „Tada (za vrijeme sv. Karla Boromejskog) kad su gospodovale strasti, kad je spoznaja istine bila pomučena i prekrivena, moralo se neprestano boriti sa bludnjom, a ljudsko društvo srtajući u svako i najgore zlo, kao da je hrlilo strmoglavce u propast. Sred ovih digoše se ljudi oholi i buntovni, „neprijatelji križa Krstova . . . kojim je Bog trbuh“. Nije im bilo na srcu, da poprave življenje, nego da zanijeću dogmata, pa su povećali nered, popustili uzde slobodi svojoj i drugih, ili su barem, prezrevši auktoritet i vodstvo crkve, za volju i kao u jarmu pokvarenih knezova i naroda ružili crkvenu nauku, konstituciju i zapt. Zatim povodeći se za opakim, za koje vrijedi prijetnja: „Teško vama, koji zovete zlo dobrim, a dobro zlim“, ustanke buntovnika i razvaline vjere i čudoredja prozvaše obnovom, a sebe reformatorima drevne discipline. U istinu pak bili su kvaritelji“ itd. (Vrhbosna br. 13 i 14).

Lav XIII. u enciklici „Militantis Ecclesiae“ izričito kaže: „Velika zadaća, koju je ovaj revni branitelj katoličke crkve (sv. Petar Kanizije) uzeo na se za spas vjere i društva, posve je bjelodana onomu, koji promatra stanje Njemačke pri početku luteranske pobune. Moralna pokvarenost, koja je s dana na dan sve dublja postajala, otvorila je širok ulaz hereziji, a herezija sa svoje strane uskorila je potpunu propast morala. Broj onih, koji su se od vjere odcjepljivali, svagđano je rastao, otrov heretički zahvatio je blizu sve pokrajine i zarazio sve slojeve pučanstva; općenito se držalo, da je u onom predjelu vjeri odzvonilo i da je zlo bilo neizlječivo.“

Kad bi se slične riječi mogle smatrati izazovom, to su zaista riječi Lava XIII. izrazitije, u tom naime smislu, što se Lav XIII. obraća na Njemačku, dotično na Nijemce i o njima

govori, dok Pijo X. govori uopće o reformi, a Luteru niti ne spominje.

Kao što su ovih poznijih vremena napali Pija X., tako su isto g. 1897. riječi Lava XIII. bile izlikom, da su neprijatelji svete crkve napali katoličku crkvu i njenog glavara.

Gustav-Adolf-Verein daje bojni znak otrovnim napadajima na Rim. Predsjednik velikog evangeličkog vijeća Dr. Barkhausen namjesnik vrhovnog svećenika, cara, upravnice je napao na papu, bjesneći proti „lažnoj transalpinskoj nepogriješivosti.“

Posljednjih dana mjeseca studenoga g. 1897. opći sinod njemačkih protestanata prosvjedova proti nepravdi (?!), koju je Papa u svojoj okružnici nanio uspomeni Luteru i plodovima reforme.

Tri mjeseca poslije, nego što je bila objelodanjena enciklika, oluja se podostručila. U Strassburgu bi od redarstva zaplijenjen diecezanski list zato, što je u novembru donio latinski tekst enciklike.

Na sve ove nasrtaje odgovori „Gazette du Peuple“ i to takvim dokazima, da je raskrinkala sve protivničke spletke. „Germania“ koli energično toli umno ustala je na obranu Lava XIII.

Šta! veliki Bože, kliče ona, zar je osnovana vika proti Lavu XIII.? On nije ništa drugo učinio nego ponovio ono, što su rekli vaši najviši protestantski povjesničari! Zar vaši pastori nikad nijesu čitali Tretschke-a, profesora povjesti u Berlinu, ni Paulsena, profesora filozofije na istoj akademiji, ni Bezold-a, profesora povjesti na Bonn-skom sveučilištu, ni Droysena, povjesničara pruske politike? Svi ovi govore o Luteru kao o revolucionarcu. Evo Paulsenovih riječi:

„God. 1520. odlučna je godina za njemačku povjest. Od ovog vremena pa naprijed Wittenberg je ognjište revolucionarnog kretanja. . . Poduzeće Luterovo jest veliki revolucionarni udarac, koji je rasklimao vrata crkvene zgrade.“

Eto dakle što govori Paulsen o Luteru, a kamo li da je papa nešto nova iznio? Viču protestanti na papu kao da je kakvu povjestnu laž ili pretjeranost izrekao. Ne! On nije nego zgoljnu istinu napisao o dobi Luterovoj, o katolicima, koji su nazad 4

vijeka bili otpali od središta svete crkve.

Koliko je slika istinita i umjerena neka sude čitatelji iz onoga, što isti Luter i njegovi pišu o svojoj dobi i o plodovima njihove reforme. Osvjedočit će se, da sv. Otac nije ni stoti dio onoga rekao, što je po povjesnoj istini imao razloga da reče.

Luter g. 1525. govori o sebi i o svojim pristašama: „Postali smo ruglo i sramota drugih naroda, gledaju nas kao gadnu svinjad što no se u blogu valja“. Četiri godine kasnije nadoda: „Naši su evangelići sedam puta gorji nego su bili prije, jer netom smo naučili evangelje (reforme), to kradje, varke, proždrlivstva, pijanstva i sve druge mane vladaju među nami. Ako nas je ostavio jedan vrag, napalo nas je sedam gorih.“ Zlo vavijek raste. „Ja sam izgubio svaku nadu za Njemačku.“

Napokon ga prizor ove opće razvratnosti dovede do očajnih riječi: „Mi smo ovdje u Sodomi i u Babilonu, s dana na dan se idje sa zla na gore. Diže se opći nauk, koji je sasvim opravdan; kaže se, da je mladost posve raspuštena. Mane se sve s dana na dan šire. Tko bi od nas bio imao srčanosti propovijedati Evangelje, da je mogao predvidjeti nesreće, bune, sablazni, psosti, nezahvalnosti, razvratnosti, koje su imale slijediti našu propovijed.“ (vidi Chronique de la Presse).

I svi drugi reformatori gude u iste gusle.

Melanchton isto ogorčen kao i Luter reče: „Sva voda rijeke Elbe ne bi mi dala dosta suza, da oplaćem nesreću naše reforme. Svaki zakon je iščezao; najtemeljitiije istine dovedene su u sumnju. Zlo je nepopravljivo.“ (ib.)

Eto dakle što govore isti protestanti o sebi, eto kako cijene svoju reformu; pa opet pitamo — može li itko u riječima Pija X. naći išta drugo nego li golu povjesnu istinu, izraženu sa razborom i umjerenošću? Ako je Lav XIII. govorio istinu, a sad Pijo X. ponovio, odakle i zašto tolika agitacija? Cemu se uzvitala bila tolika bura? Tko ju je podigao? Na to je lako odgovoriti. Podigli su je oni, koji kipe mržnjom i bijesom na Crkvu, kojima su sva sredstva dobra i dopuštena, samo ako misle,

da mogu crkvi nahuditi i upliv vjere uništiti. Okružnica papina nije bila, nit je mogla bit uzrok nego samo lukava izlika protivnika, da se u Njemačkoj oslabi i ocrni katolički centrum, a i uopće po svijetu pobudi mržnja na Rim i ponizi glavar crkve. Podigoše agitaciju i uzdržaše je oni isti, koji izrabiše smaknuće revolucionarca Ferrera, jedino u nadi da će time Crkvi naškoditi. Strašću zaslepljeni, mržnjom užezani svega se laćaju, sve poduzimlju, sa svakim se družu e da svoju sramotnu svrhu postignu. Nu vihor prolazi a papa ostaje, mržnja se i strast iscrpe, a razum i istina u cijelom se svom sjaju pojave. Sjedio na rimskoj stolici Pijo X. ili Lav XIII. uvijek tu sjedi čuvar istine, neustrašivi borioc pravice i čudoregja. Ne dižu se protivnici baš na Pija, dižu se na papu, dižu se na Crkvu, koja je na Petru osnovana. Nu opet kažemo, nek se dižu i bijesne, nek udaraju i navaljuju, ali time upravo pokazuju svoju slabost, a snagu hridi, kojoj je rečeno, da je ni vrata paklena ne će nadvladati.

O. Fr. Slavčić.

Najnovije istražno putovanje prof. Musila. Iza dvije godine odmora poduzeo je poznati istraživaoc Arabije, svećenik, prof. dr. Alojzije Musil (rodom iz Moravske) ponovno još teže i pogibeljnije putovanje po Arabiji, s kojega se je opet sretno, prem bolestan, povratio. Dne 21. travnja ov. god. otputovao je iz Beča preko Trsta, Beirutu u Damask u pratnji svog vjernog pratioca Thomasbergera i asistenta geološkog instituta u Beču dr. Leopolda Koblera.

Prof. Musil putovao je ovaj put u sjeverni Hedžas, u domovinu polunomadskoga naroda Madianita, koji se u povjesti Mojsijevoj češće spominju. Taj kraj je zato osobito prof. Musila privlačio, jer je tamo (stari Madian) po najstarijoj predaji imala biti gora Sinaj, za koju još nije bilo ustanovljeno, gdje zapravo leži. Na gori Sinaju je po najstarijim vrelima bilo uočište političkih zločinaca, tamo se je i Mojsije — po Josipu Flaviju — utekao, po istom Josipu Flaviju nastalo je tu u glavnim svojim dijelovima pet knjiga Mojsijevih, tamo leže neke postaje, koje se spominju u Exodu. Ali upravo taj kraj bio je do danas neistražen.

Željeznicom dovezo se prof. Musil sa svojom pratnjom do Maäu, gdje je kupio sedam deva i prošao krajem u opsegu od 135 kvadratnih kilometara i to od Maäu na sjeveru do Al Oela na jugu, od Crvenoga mora na zapadu do Tejina i Vadi Sirhana na istoku i to s velikim poteškoćama i naporom.

Plod tog napornog istražnog putovanja bio je obilan. Dr. Musil donio je sobom točni topografski i geološki opis cijelog sjevernog Hedžasa s više od 1200 novih imena i to s predjela, iz kojeg su bila poznata do sada jedva deset imena. Zatim važne natpise u raznim jezicima, megju njima jedan — osobito spomena vrijedan — dva metra dugi i 40 cm. široki natpis cara Marka Aurelija, razne svetinje itd. I napokon najvažnije, o čem sam istraživaatelj ovako kaže: „Što me s najvećim veseljem napunja i što čini da zaboravljam na sav napor i muku, to je moje uvjerenje, da sam našao pravu goru Sinaj. Uvijek mi je pred očima: u plodnoj, vodom dosta bogatoj ravnini stoji izoliran sivi brijeg, na kojem se diže crni vulkan visoko k nebu. Južno od vulkana u ravnini je uska pruga lave mlagjeg datuma. Sjeverno od brijega stoji na njegovom podnožju 12 kamenih stupova, koji služe kao oltar za žrtve. Mjesna tradicija pokazuje ovdje špilje „sluga Mojsijevih“, i biblijske postaje puta, koji je opisan u Exodu vodi ovamo.

Sada se prof. Musil u svojoj domovini — u Moravskoj — oporavlja od svog mukotrpnog putovanja.

Akademija znanosti u Beču će u više svezaka izdati znanstvene rezultate tog najnovijeg puta u Arabiju, što ga je poduzeo prof. Musil. E. L.

Duhovna akademija u Petrogradu. Ta je akademija slavila dne 15.—17. (28.—30.) prosinca 1909. stogodišnjicu svoga utemeljenja. Svečanosti su prisustvovali metropolit Antonije, mnogo biskupa, deputacije ist. patrijarha, zastupnici ruskih znanstvenih zavoda, deputacije srpskih i bugarskih sjemeništa. U proslavu stogodišnjice ustanovljen je poseban fond za izdavanje znanstvenih spisa — najveći je prinos dao biskup jekaterinoslavski (30.000 rubalja). Profesori akademije izdati će u proslavu stogodišnjice poseban znanstveni zbornik.

Ruska sjemeništa. U posljednje vrijeme dogodili su se u mnogim sjemeništimu krupni neredi, tako da je devet ovih duhovnih učilišta moralo biti zatvoreno. Sveti sinod pripisuje ove pojave u prvom redu potajnomu uplivu revolucionarnih stranaka, ali osim ovoga imade i drugih razloga, što ih dobro upućena duhovna osoba sa potpisom „misionar“ donosi u članku „Glavna bijeda naših misija.“ — Nedavno je — tako piše on po prilici — predsjednik ministarskog vijeća P. A. Stolypin kazao veliku istinu, da će onda istom doći Rusija do sreće, kad se ne budu više u školama odgajali kosmopolite, nego pravi ruski gragjani. Prekrasne misli i riječi. — A naša duhovna škola? U kakovom je ona stanju? Je li naša duhovna škola barem koliko, toliko crkvena? Da li služi ona crkvi? Da li su crkveni propisi primljeni kao norma života u našim duhovnim školama? Sve su ovo takova pitanja: na koja je jedan od naših najvignjenijih svećenika odgovorio, da bi radi dobrobiti crkve trebalo sve naše duhovne škole sažeti, prekopati njihov fundament i na njih nikada spomena ne sačuvati . . . — Karakteristika kratka, strašna i potpuno pravedna. — I jednako dalje kviri ove škole naše svećenstvo i šalje iz svoje sredine u njegove redove pokvarene i nevaljale elemente. — Eno svećenika starog 28—30 god., obrijana, s dragom si cigarom u ustima, u kakom god kostimu, gdje dangubi s damama u plesačkom salonu. — Eno opet seoskog svećenika bez prestanka pijana. Pošao je u crkvu da obavi službu, pao je preko crkvenoga praga, zameo se u odijelo i ne može da ustane. — Napokon eno još svećenika, gdje iz škole šalje učenika po paljenicu — žena kod kuće ne da. — I sve su to plodovi našega sjemenarskog režima, nevjerovatnog anticrkvenog sistema naših sjemenara. — Da li je pri svemu tomu moguća misija? Da li možemo misliti kod takovih uslova na njezine uspjehe. Na koncu ću reći još ovo: zar se ne možemo nadati, da ne će iz današnjih pravoslavnih kršćana postati danas sutra neprijatelji onih pastira, koji im sada vrijegjaju religiozno čuvstvo?

Kod takovih sjemeništa, koja odga-

jaju socijalne ateiste, nemoguće je nadati se kakovom uspjehu pravoslavne misije, nego samo potpunoj njenoj žalosti i tuzi. Da li je moguće što dobra očekivati od onakova pastira, koji je noć prije regjenja sproveo, ne u molitvi, nego u krčmi sa svojim starim drugovima; može li biti dobrim pastinom čovjek, koji je u svoju sjemenišnu crkvu uvijek dolazio s novinama i sjedeći na panihidnom stoliću zabavljao se čitavo vrijeme službe Božje politikom.

I ne spominjemo bomba, proklamacije, oskvrnuća crkve, ispljuvavanja Sv. Pričesti i drugih ekscesa sjemenišnog života. Zato je — tako završuje misionar — upravo nužna reforma ovih duhovnih škola, i kijevski misionarski sastanak imao je da u prvom redu riješi ovo važno pitanje, jer se u njemu kriju ostale zloporabe. — (Isp. Velegradskij vjestnik III. g. 1910. str. 36—40.)

Novi ustav duhovnih akademija u Rusiji. Sinoda je nakon dugoga vijećanja odlučila (20 travnja 1910.) na novo urediti duhovne akademije. Novi ustav ograničuje samostalnost akademija te ih podređuje strožem nadzoru sinode i biskupa. Professore i docente imenuje sinoda; samo u nekim slučajevima smije prof. zbor imenovati docente. Sinoda si pridržaje pravo maknuti profesore. Biskup, u kojega je biskupiji akademija, imade pravo nadzirati prof. zbor i ako mu se čini nužnim može baciti ili promijeniti njegove zaključke. Rektor akademije upravlja akademijom. U Kazanju i Petrogradu smije biti rektorom svjetovni svećenik, a u Moskvi i Kijevu samo kalugjer.

Po naučnom redu su obvezatni predmeti: Sv. pismo (4 profesora), patrologija (2 profesora), fundamentalno bogoslovlje, dogmatika, moralika, pastoral a asketikom i homiletikom, stara crkv. povjest (do 10. stoljeća), povjest ruske crkve, crkv. pravo, sistematička filozofija (specijalno metafizika), logika, psihologija, povjest filozofije, pedagogika i didaktika, latinski ili grčki, jedan od mod. jezika i hebrejski. Svaki si slušatelj osim toga mora izabrati još jedan od sljedećih predmeta: a) općenita i ruska povjest, b) biblijska povjest i bibl. arheologija, c) povjest grčke crkve iza raskola, te povjest rumunj-

ske i slov. crkvi, d) povjest zap. vjeroispovjesti i ruskih sekta, e) crkv. slovenski jezik s paleografijom i povjest ruske literature, f) liturgika i crkvena arheologija.

U novom se ustrojenju akademija naglasuje, da je akademija crkvena škola, zato moraju biti sva predavanja u strogo crkvenom duhu, slušatelji moraju točno ispunjavati svoje vjerske dužnosti i sudjelovati kod bogoslužja.

Novi ustav je djelo konservativne crkv. stranke. Profesori akademija nisu odlučujući sudjelovali. Ruska javnost s novim ustavom nije zadovoljna, takogjer profesori duhovnih akademija nisu zadovoljni.

Ruska je дума time pokazala svoje nezadovoljstvo spram novom akademičkom ustavu, da nije dozvolila crkv. upravi zatraženu svotu za poboljšanje prof. plaća.

Sinoda je takogjer svršila nacrt za reformu crkvenih srednjih škola i sjemeništa. Reforma će se teško provesti, jer je дума uskratila novčanu potporu. (Isp. „Voditelj“ 1910. str. 362.—363.).

Teološki višo-školski tečaj u Freiburgu (Breisgau). Ove godine u prvoj polovici mjeseca listopada održavao se u Freiburgu teol. visoko-školski tečaj na sličan način kao god. 1906. i 1908. U tim se tečajevima za kratno svećenstvo drže predavanja, da ih se upoznade s najnovijim filozofsko-teološkim pitanjima i da tako uvijek ostanu na visini u svojoj naobrazbi. Zar to ne bi i kod nas bilo od velike koristi? Sigurno! Samo treba početi. — Ove su godine predavali: Prof. Mausbach (Münster), prof. Mayer (Freiburg), prof. Zahn (Würzburg), regens dr. Mutz (Sv. Petar kraj Freiburga), prof. Waitz (Brixen). Kako već po imenima možemo zaključivati obrađivala se na ovogodišnjem tečaju moralna tema. Izabrana tema glasi: Kršćanstvo i moderna etika. Ova će predavanja izaći, kao što su i ona od god. 1908. izašla, u posebnoj knjizi, da tako budu pristupačna široj javnosti.

E. L.

Dva nova njemačka časopisa. Prvim listopadom počela su u Njemačkoj izlaziti dva nova časopisa i to „Der Aar“ i „Die Wahrheit.“

„Aar“ izlazi svakoga mjeseca na 9 tiskanih araka, a cijena mu je na go-

dinu 16 maraka. Taj časopis ima da bude, kako u prospektu čitamo, ognjište za najodličnije zastupnike katol. literature, znanosti i umjetnosti sviju zemalja, u kojima se govori njemački. Program toga novoga časopisa obuhvaća: beletristiku i poeziju, kao i sve grane znanosti kao što su filozofija, povjest, povjest literature (kritika), umjetnost (muzika, kazalište, slikarstvo, kiparstvo itd.), narodno gospodarstvo, žensko pitanje, pitanje odgoja — u kratko sve što može inteligentnoga katolika zanimati. „Aar“ će se u pozitivnom smislu obazirati na sve velike probleme i principijelne borbe sadašnjosti. A da će „Aar“ tu svoju zadaću provesti, za to garantira veliki broj učenjaka prvoga reda, koji su pristupili „Aaru“ kao saradnici. I tehnički će „Aar“ stajati na visinama vremena, kako to pokazuje već 1. broj.

U prvom broju imade megju člancima rasprava od H. Meyera: Jakob Balmes. Zur Wiederkehr seines hundertsten Geburtstages; od H. Rosta: Die Katholiken im Wirtschaftsleben; od Sägmüllera: Die wissenschaftlich-kirchliche Richtung von Johann Adam Möhler u. seiner Schule; od J. Bessmera: Bewusstsein im Unterbewusstsein; od J. Udea: Der Monismus u. sein Einfluss auf das moderne Geistesleben; od C. M. Kaufmana: Ein altchristliches Negerkönigreich am blauen Nil; od H. Obermaiera: Zur Psychologie des Eiszeitmenschen; od K. Weinmanna: Pius X. u. die Kirchenmusik. Osim rasprava imade raznih kraćih notica.

Polumjesečnik „Die Wahrheit“ počeo je takogjer izlaziti 1. listopada o. g. U prospektu, kojega smo primili, veli se, da na polju religioznih i moralnih pitanja, životnog i svjetovnog poimanja vlada velika zbrka. Novopoganski uplivi, slobodna misao, modernističke bludnje, religij. liberalizam i čudoredni libertinizam su duševnu atmosferu tako otrovali da i dobro mislećem katoliku prijeti pogibao, da bude inficiran. Da se tomu predusretne, odlučilo se u Monakovu izdavati religij. crkveni list, koji bi imao za sada izlaziti svaki mjesec dva puta. Taj list nije zapravo posve nova kreacija, nego potpuna preobrazba mjesečnika, koji je dosada izlazilo.

List si je stavio za zadaću 1. da podučaje i orijentira inteligentne katolike u gorućim pitanjima sadašnjosti, u koliko se protežu na svjetovno naziranje, religiju i crkvu; 2. da se bori proti svima protuvjerskim težnjama izvanjskim i pogibeljnim strujama unutar Crkve; 3. da izvješćuje o relig. pokretima, crkv. dogadjajima, o borbi, pobjedi i svladavanju katolicizma. Svakako savremen i zanimiv program. Prvi broj toga časopisa uredništvo još nije primilo. E. L.

Megjunarodni apologetski kongres. Od 8.—11. rujna ov. god. obdržavao se je u Vichu (Španjolska) megjunarodni apolog. kongres na spomen stogodišnjice rođenja Jakova Balmesa (isp. „Bogosl. smotra“ str. 196. i 197.).

Početkom ove godine sastao se u Vichu odbor pod začasnim predsjedanjem taragonskoga nadbiskupa i biskupa u Vichu; aktivni predsjednik bio je kanonik J. Collell, da pripravi proslavu stogodišnjice rođenja Balmesova, koji se je rodio 28. kolovoza 1810. Odbor je odlučio tom zgodom organizovati megjunarodni apolog. kongres u Vichu. Pošto je u isto vrijeme, kad se je obdržavao apolog. megjunarodni kongres u Vichu, bio megjunarodni euharistički sastanak, bilo se je bojati, da prvi ne će možda uspjeti. Ipak je kongres sjajno uspio. Kod svečanosti i kongresa bilo je prisutno do 12.000 stranaca.

Dne 8. rujna bila je prije podne služba božja, koju je služio biskup iz Ciudad Reala, kojoj je prisustvovala infantkinja Izabela Bourbonaska, kao zamjenica kralja; na večer je bilo otvorenje kongresa. Inauguralni govor u slavu Balmesu govorio je biskup od Vicha, govorio je takogjer ministar pravosugja, Ruiz Valarino, kao predstavnik vlade i to lijepo i u katol. duhu. Rad se je kongresa dijelio u tri serije.

U prvoj se je seriji obragjivala povjest apologetike, t. j. razvoj kršč. apologetike u četiri glavne periode. J. Lebreton obradio je apologetiku u prvim stoljećima, G. Rau-

schen doba patrističko, skolastičko doba dominikanac Lozano, a moderno epohu Eulogij Nebreda.

U drugoj seriji raspravljalo se o savremenoj apologetici. Biskup Calaborra govorio je o apologetici u odnošajus a znanostima, isusovac Abadal i kanonik Goma, profesor u Taragoni o apologetici i biblijskoj egzegezi, senator i sveuč. profesor, Rodriguez de Cepeda o apologetici i socijalnom radu, C. Rabaza o Crkvi i pučkoj naobrazbi, a T. Echevarria izložio je nacrt za megjunarodnu apol. ligu, na to je nadovezao vrlo oduševljen govor J. A. Bosio, direktor smotre „Rivista apologetica Cristiana“ iz Trevisa i poručio jedinstvo svih katolika.

Treća serija bila je posvećena Balmesu. Tu valja napomenuti spomenuti već govor biskupa od Vicha, zatim je Casanovas izložio Balmesovu apologetiku, Dudon, urednik „Etudes“ učinio je paralelu izmegju Balmesa i Lamennaisa, Lugan upoznao je kongresiste sa socijalnim idejama Balmesa, a Menendez y Pelayo opisao je preliterarnu fizionomiju Balmesovu.

io je bio u kratko rad tog megjunarodnog kongresa. Potanje ćemo se moći baviti tim kongresom, dok izađu njegova acta (Isp. Revue pratique d'apologétique 1910. str. 47—50).

E. L.

Na Indeksu. Dne 7. rujna ov. god. izdala je kongregacija S. Officii dekret, kojim se stavlja u indeks zabranjenih knjiga:

a) Bogoslovski mjesečnik: Rivista storico-critica delle scienze teologiche, koji je izlazio šestu godinu u Rimu.

b) Zbirka pod naslovom „Manuali di scienze religiose“ i to prve tri sveske, naime:

1. Alfonso Manaresi: L'impero Romano e il Cristianesimo nei primi tre secoli. Vol. I. Da Nerone a Commod. Roma, 1910.

2. Ernesto Buonaiuti: Saggi di filologia e storia del Nuovo Testamento. Roma, 1910.

3. Francesco Mari: Il Quarto Vangelo. Roma, 1910.

